

MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMIDA RAHBARLIK FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI VA AMALIY YO'NALISHLARI

**Xemrayeva Cheper
Tashiyevna**

**Buxoro viloyat Qorovulbozor tuman
8-DMTT direktori**

Annotatsiya. Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tizimida rahbarlik faoliyatining mohiyati, rahbarlarning pedagogik va boshqaruv kompetensiyalari, ularni takomillashtirish zarurati hamda zamonaviy rahbarlik yondashuvlari ilmiy tahlil qilinadi. Shuningdek, O'zbekiston va xorijiy tajribalar asosida rahbarlik samaradorligini oshirishning istiqbollari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, rahbarlik, boshqaruv, pedagogik menejment, innovatsion yondashuv, sifat nazorati.

Kirish

Maktabgacha ta'lim tizimi – insonning butun umri davomida bilim olish va ijtimoiylashuv jarayonida tayanch bosqich hisoblanadi. Bolaning psixologik rivojlanishi, dunyoqarashi va shaxsiy fazilatlarini aynan maktabgacha davrda shakllanadi. Shu bois, mazkur tizimni samarali tashkil etishda rahbarlik faoliyati alohida ahamiyatga ega.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-sentabrdagi **PQ-3305-sonli qarori** bilan Maktabgacha ta'lim vazirligi tashkil etilgani ushbu sohada tub burilish yasadi. Keyingi yillarda qabul qilingan "Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalarni rivojlantirish konsepsiyasi" (2019–2030-yillar) va boshqa hujjatlar rahbarlarning mas'uliyati hamda vakolatlarini kengaytirib berdi.

Maktabgacha ta'lim muassasasi rahbari – bu faqatgina tashkiliy-boshqaruv ishlari bilan shug'ullanuvchi shaxs emas, balki pedagogik jarayonni samarali tashkil etuvchi, innovatsiyalarni joriy qiluvchi va jamoani rivojlantiruvchi liderdir. Ushbu maqolada rahbarlik faoliyatining nazariy asoslari, amaliy muammolari va istiqbollari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

Asosiy qism

1. Maktabgacha ta'limda rahbarlik faoliyatining mohiyati

Rahbarlik – bu ta'lim muassasasining maqsad va vazifalarini amalga oshirishga qaratilgan boshqaruv faoliyatidir. Maktabgacha ta'limdagi rahbarlikning asosiy yo'nalishlari:

- pedagogik jarayonni samarali tashkil etish;
- moddiy-texnik bazani rivojlantirish;
- kadrlar malakasini oshirish;

- ota-onalar bilan hamkorlikni yo‘lga qo‘yish;
- ta’lim sifatini nazorat qilish.

2. Rahbarning shaxsiy va kasbiy sifatleri

Maktabgacha ta’lim muassasasi rahbari quyidagi sifatlarni o‘zida mujassam etishi kerak:

- strategik fikrlash va boshqaruv ko‘nikmalari;
- pedagogik bilim va metodik tajriba;
- kommunikativlik va jamoani boshqarish salohiyati;
- innovatsion g‘oyalarga ochiqlik;
- ijtimoiy mas’uliyat va liderlik fazilatleri.

3. Rahbarlikda pedagogik menejment yondashuvi

So‘nggi yillarda ta’lim tizimida **pedagogik menejment** tushunchasi keng qo‘llanilmoqda. Bu jarayon rahbarning ta’lim-tarbiya jarayonini boshqarishda zamonaviy menejment texnologiyalaridan foydalanishini anglatadi. Masalan:

- **strategik boshqaruv** – uzoq muddatli rivojlanish yo‘nalishlarini belgilash;
- **innovatsion boshqaruv** – yangi pedagogik texnologiyalarni joriy etish;
- **axborot-kommunikatsion boshqaruv** – elektron platformalar va dasturlardan foydalanish.

4. Amaliy muammolar

- Maktabgacha ta’lim muassasalarida rahbarlarning kasbiy tayyorgarligi yetarli emasligi;
- Moliyaviy va moddiy resurslarning cheklanganligi;
- Ota-onalar bilan hamkorlikdagi uzilishlar;
- Zamonaviy menejment yondashuvlaridan foydalanishning sustligi.

5. Xorijiy tajriba

- **Finlyandiya:** rahbarlar maxsus tayyorlov kurslarini o‘tadi, muntazam ravishda malaka oshiradi.
- **Yaponiya:** rahbar tarbiyachi-pedagog sifatida faoliyat yuritishi, bolalar bilan bevosita ishlashi shart hisoblanadi.
- **AQSh:** ta’lim muassasasi rahbari “ta’lim menejeri” maqomida, moliya, kadrlar va sifat nazoratini alohida tizim asosida yuritadi.

6. O‘zbekistonda istiqbollar

- Rahbarlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish kurslarini joriy etish;
- Pedagogik menejment asosida samarali boshqaruv tizimini shakllantirish;
- Ta’lim muassasalarini moddiy-texnik resurslar bilan ta’minlash;
- Ota-onalar va jamoatchilik bilan hamkorlikni kuchaytirish;
- Innovatsion boshqaruv vositalarini keng qo‘llash.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta’lim tizimida rahbarlik – bu faqatgina boshqaruv emas, balki ta’lim-tarbiya jarayonining muvaffaqiyatli kechishini ta’minlovchi yetakchi omildir. Rahbarning shaxsiy fazilatleri, menejment ko‘nikmalari, innovatsion yondashuvlari ta’lim sifati va bolalar tarbiyasiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Shu bois, O‘zbekistonda rahbarlik faoliyatini takomillashtirish,

rahbarlarni zamonaviy bilim va ko'nikmalar bilan qurollantirish maktabgacha ta'limning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3305-son qarori, 2017-yil.

2. "Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalarni rivojlantirish konsepsiyasi" 2019–2030-yillar.

3. Мухамедова Н., Алимova X. *Педагогик менежмент асослари*. – Тошкент: Фан, 2020.

4. UNESCO. *Early Childhood Care and Education Management Systems*. – Paris, 2020.

5. Bush, T. *Educational Leadership and Management: Theory, Policy and Practice*. – London: Sage, 2019.